

Meddelande om investeringsplan för hållbara transporter (STIP)

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Dokumentbeteckning

COM(2025) 664

Celexnummer 52025DC0664

COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN
PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND
SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS
Sustainable Transport Investment Plan

Sammanfattning

Den 5 november presenterade kommissionen en investeringsplan för hållbara transporter. Investeringsplanen innehåller åtgärder som syftar till att möjliggöra investeringar i förnybara och koldioxidsnåla bränslen för luftfart och sjöfart.

Planens bärande element är en avsiktsförklaring att frigöra medel för att på kort sikt stödja produktionen av vätgas och syntetiska flygbränslen samt för att undanröja investeringshinder och överbrygga den finansiella klyftan mellan producenter och köpare av hållbara bränslen. Vidare aviserar kommissionen inrättandet av ett pilotprojekt där intresserade medlemsstater finansierar ett antal storskaliga projekt genom en så kallad dubbelsidig auktion. På medellång sikt aviserar kommissionen att inrätta en EU-gemensam mellanhandsmekanism som kopplar samman bränsleproducenter och köpare för att skapa intäktssäkerhet och riskreducerande investeringar. Några nya förslag på rättsakter aviseras inte.

Regeringen välkomnar investeringsplanen för hållbara transporter. Investeringsplanen utgör en viktig del i det pågående arbete som nu sker i Europa för att säkra tillgången till hållbara bränslen för luftfarten och sjöfarten

(SAF och SMF) och att därmed skapa nödvändiga förutsättningar i omställningen av transportsektorn.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen presenterade investeringsplanen för hållbara transporter i ett meddelande den 5 november 2025.

Inom ramen för 55-procentspaktet beslutade Europaparlamentet och rådet under 2023 om förordning (EU) 2023/2405 av den 18 oktober 2023 om säkerställande av lika villkor för hållbar lufttransport (ReFuelEU Aviation) och förordning (EU) 2023/1805 av den 13 september 2023 om användning av förnybara och koldioxidsnåla bränslen för sjötransport och om ändring av direktiv 2009/16/EG (FuelEU Maritime). Förordningarna ökar efterfrågan på hållbara, fossilfria och koldioxidsnåla drivmedel och därmed också ett behov av en ökad produktion av dessa drivmedel. Kommissionen menar att även produktionssidan behöver stärkas och att marknadsförutsättningarna för att investera i EU behöver förbättras. Detta för att produktionen annars kommer att ske utanför EU, vilket skulle leda till nya beroenden. Därutöver lyfte Draghirapporten fram att investeringar i förnybara och koldioxidsnåla teknologier är avgörande för klimatomställningen, en förbättrad industriell konkurrenskraft och energisäkerhet. Mot denna bakgrund anser kommissionen att det är brådskande att skala upp produktionen av förnybara och kolsnåla drivmedel i EU.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen presenterade den 5 november en investeringsplan för hållbara transporter, Sustainable Transport Investment Plan (STIP), med syfte att påskynda omställningen till förnybara och kolsnåla bränslen inom luftfarts- och sjöfartssektorn. Planen utgår från de befintliga regelverken ReFuelEU Aviation och FuelEU Maritime. Enligt kommissionens bedömning behöver produktionen av alternativa bränslen, det vill säga både biobränslen och elektrobränslen, öka till cirka 20 miljoner ton till år 2035 och att denna nivå skulle innebära ett investeringsbehov på omkring 100 miljarder euro.

Planen syftar till att ge tydliga signaler till marknaden om att EU står fast vid sina klimatmål och stödjer omställningen till en klimatneutral ekonomi. En ökad inhemsk produktion ska minska beroendet av fossila bränslen, stärka den europeiska konkurrenskraften och positionera EU som en global ledare inom ren energi.

En begränsad tillgång till råvaror och en konkurrerande efterfråga från andra sektorer begränsar dock möjligheterna att använda biobränslen i den totala bränslemixen för transporter. Samtidigt är hållbara råvaror för produktion av avancerade biobränslen, såsom lignocellulosarester från jordbruket, restprodukter från livsmedelsindustrin, gödselrester och avfall, i dagsläget underutnyttjade och skulle kunna ökas i omfattning. Även en utökning av nuvarande marknadsvolymer av syntetiska bränslen, eSAF och eSMF, bedöms vara nödvändig för att uppnå kraven i ReFuelEU Aviation och FuelEU Maritime.

När det gäller syntetiska bränslen finns dessa ännu inte tillgängliga i kommersiell skala inom något av transportslagen. Produktionen är begränsad på grund av att möjliggörande teknik, såsom grön vätgas och avskiljning av koldioxid, ännu inte finns tillgänglig i den omfattning eller mognad som krävs. Att säkerställa ytterligare kapacitet för produktion av förnybar el som är avsedd för vätgas och minska dess kostnader bedöms avgörande för att göra syntetiska bränslen mer kostnadsmässigt konkurrenskraftiga. Tillgång till tillförlitlig och ekonomiskt överkomlig industriell koldioxid eller biogen koldioxid (från biomassa eller direkt från luften) bedöms också avgörande för produktionen av syntetiska bränslen och finns ännu inte i stor skala.

För att nå målen i ReFuelEU Aviation och i FuelEU Maritime innehåller investeringsplanen ett antal nyckelåtgärder som ska främja bränsleproduktionen både på kort och på lång sikt. På kort sikt, fram till 2027, anger kommissionen att man ska stödja produktionen av hållbara bränslen genom att mobilisera minst 2,9 miljarder euro via olika befintliga EU-instrument. Av dessa medel ska cirka 2 miljarder euro kanaliseras genom InvestEU för att stödja produktion av hållbara alternativa bränslen. Europeiska vätgasbanken föreslås bidra med 300 miljoner euro för vätgasbaserade bränslen, medan Innovationsfonden avsätter 446 miljoner euro för syntetiska flyg- och maritima bränslen. Därutöver föreslås 133 miljoner euro till forskning och innovation inom Horisont Europa.

Kommissionen aviserar också lanseringen av ett pilotprojekt, eSAF Early Movers Coalition. Syftet är att underlätta uppstarten av produktion av syntetiskt flygbränsle (eSAF) genom en så kallad dubbelsidig auktion. Pilotprojektet riktar sig till medlemsstater som vill delta i att skapa en mekanism där producenter och köpare kan matchas för att säkerställa intäkter och minska investeringsrisker. Kommissionen anger att minst 500 miljoner euro ska mobiliseras under 2026 för att finansiera ett antal storskaliga produktionsanläggningar.

På längre sikt avser kommissionen att etablera en EU-omfattande marknadsmekanism för dubbelsidiga auktioner. Denna ska bidra till att koppla samman aktörer i hela unionen och skapa förutsägbarhet för investeringar.

Investeringsplanen omfattar även stärkta internationella partnerskap för att främja global produktion och hållbar import av bränslen.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet har ingen verkan på svenska regler.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Kommissionens meddelande har ingen budgetär konsekvens för statsbudgeten och EU-budgeten.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen ser positivt på kommissionens ambition att etablera nya instrument för att minska marknadsriskerna vid investeringar i produktion av hållbara och fossilfria drivmedel för sjöfart och luftfart. Flygets klimatomställning behöver utvecklas. På kort sikt bör flyget ställa om huvudsakligen genom en övergång till fossilfria flygbränslen och effektivare flygningar, men på längre sikt i ökande grad även genom flygplan som drivs med el eller vätgas. Fossilfria flygbränslen finns redan i dag och kan nyttjas av den befintliga flygplansflottan. För sjöfarten är användningen av fossilfria sjöfartsbränslen av central betydelse för sektorns klimatomställning. Det krävs dock en ökad produktion av hållbara och fossilfria bränslen för att möjliggöra denna ökade inblandning och för att priserna på

dessa bränslen ska kunna bli mer konkurrenskraftiga. Det är avgörande att dessa bränslen kommer kunna nyttjas av just luftfarten och sjöfarten, där alternativen till fossila bränslen är begränsade.

Mot denna bakgrund är det positivt att EU-kommissionen med sin investeringsplan skickar en tydlig signal om att man vill stödja produktion i EU av hållbara bränslen för luftfart och sjöfart. Det bör framhållas att det ännu finns hinder för storskalig produktion i detta läge. Regeringen bevakar att kommande reformer är teknikneutrala. Fokus för EU-kommissionens arbete bör vara att skala upp bränslen som är både hållbara och fossilfria. Det är positivt att EU-kommissionen initierar pilotprojektet eSAF Early Movers Coalition. Regeringen anser att projektet har potential att bidra till en minskad investeringsrisk för producenter och konsumenter av eSAF samtidigt som det är viktigt med en konsekvensanalys som inkluderar hur förslaget kan påverka utbud och efterfrågan på andra marknader.

Regeringen bevakar att detta inte leder till icke önskvärda effekter på EU-budgeten eller statsbudgeten.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentets, Europeiska unionens rådets, Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs och Regionkommitténs ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Meddelandet avses inte remitteras.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Avsnittet är inte tillämpligt då meddelandet inte innehåller förslag till lagstiftningsakter.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Avsnittet är inte tillämpligt då meddelandet inte innehåller förslag till lagstiftningsakter.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Eventuell fortsatt behandling inte känd.

4.2 Fackuttryck och termer

eSAF – electro-sustainable aviation fuel, syntetiska hållbara flygbränslen

eSMF – electro-sustainable maritime fuel, syntetiska hållbara bränslen för sjöfarten

Kolsnåla bränslen – Definitionen av kolsnåla bränslen varierar. Vanligtvis menas fossila bränslen som släpper ut mindre växthusgaser än konventionella fossila bränslen.

SAF – Sustainable aviation fuel, hållbara flygbränslen

SMF – Sustainable maritime fuel, hållbara bränslen för sjöfarten